

ספרי' – אוצר החסידים – ליובאוויטש

התוועדות

כבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

יום שמחת תורה, ה'תש"ל

חלק ב – יוצא לאור לש"פ לך לך, י"א מרחשון, ה'תשע"ו

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שבעים ושש לבריאה (ופרצת)

שנת הקהל

שנת המאה וחמישים להסתלקות הילולא של אדמו"ר ה„צמח צדק“

פתח דבר

לקראת ש"פ לך לך, י"א מרחשון הבעל"ט — הננו מוציאים לאור חלק שני מהתוועדות יום שמחת תורה ה'תש"ל, הנחה בלתי מוגה (חלק ראשון י"ל לשמע"צ ושמח"ת).

*

בתור הוספה — מכתבים (תדפיס מכרכי אגרות־קודש שמכינים עתה לדפוס).

*

ויה"ר שנוכה תיכף ומיד ממש לקיום היעוד "הקיצו ורננו גו'", ומלכנו נשיאנו בראשם, וישמיענו נפלאות מתורתו, "תורה חדשה מאתי תצא".

ועד הנחות בלה"ק

ד' מ"ח, ה'תשע"ו (ופרצת),

שנת הקהל

שנת המאה וחמישים להסתלקות הילולא של אדמו"ר ה"צמח צדק"

ברוקלין, נ"י.

Published and Copyright 2015 by

LAHAK HANOCHOS INC.

788 Eastern Parkway Suite #408 Brooklyn, New York 11213

Tel. (718) 604-2610

info@lahak.org • <http://www.lahak.org>

The Kehot Logo is a trademark of Merkos L'inyonei Chinuch.

5776 • 2015

Printed in the United States of America

נדפס באדיבות דפוס

The PrintHouse

538 Johnson Ave. Brooklyn N.Y. 11237

(718) 628-6700

נסדר והוכן לדפוס

על ידי חיים שאול בן חנה

בדפוס „ועד הנחות בלה"ק"

(718) 604-2610

נדפס בסיוע ולזכות יצחק בן לאה וזוגתו רבקה ויקה בת רחל ומשפחתם שיחי

טו. דובר לעיל (במאמר⁹⁷) אודות דברי הזהר⁶¹ "ונוהגין למעבד ישראל עמה חדוה ואתקריאת שמחת תורה", "ונוהגין" דייקא — שלא מדובר כאן אודות המצות עשה מן התורה "ושמחת בחגך"⁹⁸, או המצוה המיוחדת דשמחת חג הסוכות, כמ"ש⁹⁹ "ושמחתכם לפני ה' אלקיכם שבעת ימים", אלא אודות תוספת שמחה מצד מנהג ישראל.

ובהקדמה — שכללות הענין דמנהגי ישראל אין בו משום "בל תוסיף"⁹⁹, כיון שלא עושים זאת בתור הוספה בתומ"צ, מצוה נוספת, אלא מלכתחילה ניתוסף הדבר בתור מנהג.

וכללות הענין בזה — שנוסף על ענין המצוות, שעל ידם מקיימים רצון העליון, כמו מצות תפילין, ש"הוקשה כל התורה כולה לתפילין"¹⁰⁰, שמברכים עלי' "אשר קדשנו במצוותיו וצווננו" — יש כח לבני לקבוע מנהג, ו"מנהג ישראל תורה היא"¹⁰¹, ועד שמצינו בירושלמי¹⁰² שמנהג מבטל הלכה, והיינו, שיש עילוי במנהג גם לגבי דין, ומהאי טעמא אין הדבר יכול לבוא באופן של דין ברור¹⁰³, אלא משאירים לבני שיוסיפו ענין זה בתור מנהג ישראל.

טז. ויש להביא דוגמא לדבר בהלכות התורה — בנוגע לקידוש

החודש:

ובהקדים — שענין קידוש החודש שייך במיוחד לר"ה, שעניניו נמשכים בגילוי בחג הסוכות, כמ"ש¹⁰⁴ "בכסה ליום חגיגנו" (שלכן גם הקביעות דחג הסוכות היא באותו אופן כמו הקביעות דר"ה), כדרשת חז"ל¹⁰⁵ "איזהו חג שהחודש מתכסה בו, הוי אומר זה ר"ה", והיינו, שהחג היחידי שבא ביחד עם ר"ח הוא ר"ה.

ובכן: קידוש החודש הוא ענין שנפעל בכחן של ישראל, וכמארז"ל¹⁰⁶ "כשמתכנסין מלאכי השרת לפני הקב"ה לומר אימתי ר"ה ואימתי יוהכ"פ, הקב"ה אומר להם . . אני ואתם נלך אצל ב"ד של מטה",

97) לעיל ע' ... ואילך. (102) יבמות פ"ב ה"א. ב"מ פ"ז ה"א —
 98) פ' ראה טז, יד. הובא בפוסקים. וראה בארוכה שד"ח כללים
 99) ראה גם ת"מ ח"ג ע' 346. וש"נ. מערכת המ' כלל לז"לח.
 100) קידושין לה, א. וש"נ. (103) ראה גם לקו"ש שבפנים ס"ח ע'
 101) ראה תוד"ה נפסל — מנחות כ, ב. 385 ואילך.
 מהרי"ל — הובא ברמ"א יו"ד ששע"ו ס"ד. (104) תהלים פא, ד. וראה לקו"ת דרושי
 מנהגים ישנים מדורא ע' 153. שו"ע אדה"ז ר"ה נד, סע"ג ואילך. ובכ"מ.
 אר"ח סוסק"פ. סתל"ב ס"א. סתנ"ב ס"ד. (105) ר"ה ח, סע"א ואילך.
 תצ"ד סט"ז. ועוד. (106) דב"ר פ"ב, יד.

ועד שדרשו חז"ל¹⁰⁷ על הפסוק¹⁰⁸ "אשר תקראו אותם", "אתם" כתיב, "אתם אפילו שוגגין אתם אפילו מזידין כו".
 ליתר ביאור:

בכל המצוות מצינו שקיומם נמסר להשערת בני אדם, שלכן אין חיוב להשתמש בכל המכשירים המודרניים כדי למצוא תולעים, וכיו"ב בשאר המצוות, כיון שעניני התומ"צ נמסרו לבנ"י לקיימם לפי ראות עיניהם, לפי כחם וכו¹⁰⁹.

ובלשון הגמרא¹¹⁰: "פורתא לא דק" — שאין הפירוש בזה שהתורה לא מדייקת ח"ו, אלא שלכתחילה קבעה התורה מדידה שאינה מכוונת, וזוהי המדידה שע"פ התורה.

אמנם בקידוש החודש יש חידוש מיוחד — שקביעת החודש היא ע"פ ב"ד אפילו כשהם במעמד ומצב ד"מזידין"!

ובהקדים — שלבנ"י ניתן ענין הבחירה, כך שאפילו הקב"ה בעצמו אינו בעה"ב (כביכול) על זה, וכמ"ש⁸⁷ "אם בחוקתי תלכו", "אין אם אלא לשון תחנונים"¹¹¹, והיינו, שהקב"ה מבקש ומתחנן לבנ"י שיקיימו תומ"צ, כיון שזהו ענין שאינו תלוי בו, אלא בהם, כמארז"ל¹¹² "הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים".

ומצד ענין הבחירה, יכול להיות מעמד ומצב ד"מזידין" ח"ו, שהרי על כל אחד מישראל — אפילו על מי ששימש שמונים שנה בכהונה גדולה — נאמר "אל תאמין בעצמך"¹¹³.

וזהו החידוש שבקידוש החודש — שאפילו כשב"ד הם במעמד ומצב של "מזידין", נקבע ר"ח על ידם!

וכמו"כ מצינו הכח של ב"ד בנוגע להוראת שעה¹¹⁴, שאינם מוגבלים בדיני התורה, וביכלתם לשנותם, ועד שיכולים גם להעניש בעונשים חמורים; ו"מרובה מדה טובה כו"¹¹⁵ — שבודאי יכולים לפעול ולהוסיף ענינים בתורה.

וזהו גם כחם של ישראל לקבוע מנהג, שעיי"ז ניתוסף חידוש בתורה, ועד לחידוש שבכחו לבטל דין כו'.

112 (112) ברכות לג, ב. וש"נ.

113 (113) שם כט, א. וש"נ.

114 (114) ראה אנציק' תלמודית (כרך ח) ערך הוראת שעה (ע' תקיב ואילך). וש"נ.

115 (115) יומא עו, א. וש"נ.

107 (107) ר"ה כה, סע"א.

108 (108) אמור כג, ב. שם, ד. שם, לו.

109 (109) ראה גם ערוך השלחן יו"ד ספ"ד סל"ו.

110 (110) סוכה ח, א.

111 (111) ע"ז ה, סע"א.

ועד"ז בנוגע למנהג דשמח"ת, שזהו חידוש לגבי הענין ד"שמיני עצרת" שמפורש בתורה, שנפעל ע"י מנהג ישראל.

יז. וממשיך בזהר בנוגע למנהג דשמח"ת — "ומעטרן לס"ת בכתר דילה":

מקומו של הכתר הוא על ראשו של המלך, והיינו, שנוסף על מעלתו של המלך בכלל ("מלך בפיו תחזינה עיניך"¹¹⁶), שאפילו "משכמו ומעלה גבוה מכל העם"¹¹⁷, ועאכו"כ ראשו, הנה הכתר הוא למעלה גם מראשו של המלך. ולכן אין משתמשים בכתרו של המלך¹¹⁸, וכפי שמצינו שכאשר הזמן אמר "יביאו לבוש מלכות גו' וסוס גו' ואשר נתן כתר מלכות בראשו"¹¹⁹, אמר המלך רק "קח את הלבוש ואת הסוס"¹²⁰, ולא כתר המלכות¹²¹.

ועד"ז בענין ד"מעטרן לס"ת בכתר דילה" — שבנ"י ממשיכים בתורה ענין שלמעלה מהתורה, "כתר תורה" (כשם שענין המנהג הוא למעלה מהתורה)¹²².

וכל זה הוא מצד מעלת בנ"י שגדלה מעלתם יותר ממעלת התורה — כדאיתא בתנא דבי אליהו¹²³: "שני דברים יש בעולם תורה וישראל, אבל איני יודע איזה מהם קודם, כשהוא אומר צו את בני ישראל, דבר אל בני ישראל, אומר אני ישראל קדמו" — קדימה לא רק בזמן, אלא גם במעלה, ובכח זה פועלים בנ"י הענין דכתר תורה ("מעטרן לס"ת בכתר דילה"). — בנוגע לפועל אי אפשר להוסיף ענין בתורה; אבל "כתר דילה", שבנוגע לפועל הו"ע המנהג, יכולים בנ"י להוסיף.

יח. והוספה זו פועלת ענין של שמחה — שזהו ענין "שמחת תורה", שנוסף על הפירוש שבנ"י שמחים עם התורה, ישנו גם הפירוש שזוהי שמחת התורה עצמה¹²⁴, שמחה גלויה, שנעשית ע"י הוספת דבר חדש — החידוש שפועלים בנ"י בתורה, כנ"ל.

ומצד זה נעשית שמחה גדולה גם אצל בנ"י, ועד לשמחה הקשורה

(116) ישע"י לג, יז. (121) ראה גם שערי אורה שער הפורים
 (117) שמואליא ט, ב. וראה אוה"ת וירא ד"ה יביאו לבוש מלכות פ"ז-ח.
 (כרך ד) תרסד, ב. שה"ש (כרך ב) ע' תיד (122) ראה גם לקו"ש שבס"ח ע' 382
 ואילך. ועוד. ואילך.
 (118) רמב"ם ה' מלכים רפ"ב. (123) פי"ד — ראה בהנסמן בלקו"ש
 (119) אסתר ו, ח. חל"ד ע' 222.
 (120) שם, יו"ד (ובפרש"י). (124) ראה גם שיחת יום שמח"ת
 דאשתקד סנ"ז (תו"מ חנ"ד ע' 229). וש"נ.

בענין הריקוד ברגלים, כמנהג ישראל שהשמחה דשמח"ת מתבטאת בהריקוד ברגלים, שזהו ענין שלמעלה משייכות להבנה והשגה כו'.

אמנם, התכלית היא שהשמחה דהקפות שלמעלה מהבנה והשגה תומשך גם בהבנה והשגה — כמשנ"ת במאמר¹²⁵ שזהו שלאחרי ההקפות קוראים בתורה (ובהקדמת ברכת התורה, שמורה על חביבות התורה, כמבואר בגמרא במסכת נדרים¹²⁶), להורות שלימוד התורה נעשה חדור בענין הריקוד שלמעלה מהבנה והשגה.

וע"י השמחה דשמח"ת ניתוסף עילוי גם בלימוד התורה, שצריך להיות מתוך שמחה דוקא, כמובן מדברי הגמרא¹²⁷ "שאינן השכינה שורה כו' אלא מתוך דבר שמחה . . וכן לדבר הלכה", שאז הלימוד הוא באופן של אורה וברכה, היינו, שהתורה מאירה אצלו ופועלת ברכה בכל מעשה ידיו.

ולכל לראש — ברכה בנוגע ללימוד התורה גופא, שיאיר אצלו אור התורה באופן שייגיע מיד אל מסקנת הענין בנוגע לפס"ד למעשה בפועל, לאסוקי שמעתא אליבא דהלכתא¹²⁸, שבשביל זה יש צורך בברכה מיוחדת, שהרי הלימוד מצד עצמו יכול להיות באופן שישנם ב' סברות, מבלי להגיע למסקנא; ואע"פ ש"אלו ואלו דברי אלקים חיים"¹²⁹, הרי אין זה מגיע להעילוי ד"הוי' עמו"¹³⁰, "שהלכה כמותו"¹³¹, בדוגמת העילוי דשם הוי' — שם העצם ושם המיוחד כו' — לגבי שם אלקים ושאר השמות (שלכן יש דינים מיוחדים בנוגע לשם הוי')¹³²,

והרי זהו גם החידוש דלעתיד לבוא, כמ"ש¹³³ "ביום ההוא יהי' הוי' אחד ושמו אחד", "לא כעולם הזה העולם הבא, העולם הזה נכתב ביו"ד ה"י ונקרא באל"ף דל"ת (לא כשאני נכתב אני נקרא, נכתב אני ביו"ד ה"א, ונקרא אני באל"ף דל"ת), אבל לעולם הבא כולו אחד, נקרא ביו"ד ה"י ונכתב ביו"ד ה"י"¹³⁴.

יט. ויש להוסיף, שהעילוי דשם הוי' קשור במיוחד עם ענינו של

שמח"ת:

ובהקדים — שכללות הגילוי דשם הוי' הו"ע שנתחדש במתן-תורה

(125) בסופו (לעיל ע' ...).	(131) שבת קלח, ב.
(126) פא, א ובר"ן.	(132) ראה סוטה לח, א. סנהדרין ס, א.
(127) שבת ל, ב. וש"נ.	כס"מ הל' ע"ז פ"ב ה"ז. פרדס שיי"ט. מו"נ
(128) יומא כו, א.	ח"א פס"א ואילך. עיקרים מ"ב פכ"ח.
(129) עירובין יג, ב. וש"נ.	(133) זכרי' יד, ט.
(130) שמואל"א טז, יח.	(134) פסחים נ, א. וש"נ.

(לאחרי יצי"מ, שתכליתה מ"ת, כמ"ש¹³⁵ "בהוציאך את העם ממצרים תעבדון את האלקים על ההר הזה"), כי, בנוגע לאבות, הנה אע"פ שגם הם השתתפו בשמח"ת, כפי שאומרים¹³⁶ "אברהם שמח בשמחת תורה וכו'", כיון ש"קיים אברהם אבינו כל התורה כולה", כמ"ש¹³⁷ "עקב אשר שמע גו' וישמור משמרת גו' ותורותי", כולל גם תושבע"פ, ו"מימיהם של אבותינו לא פרשה ישיבה מהם כו' (אפילו) במצרים"¹³⁸ — הרי "שמי הוי' לא נודעתי להם"¹³⁹, ואילו הגילוי דשם הוי' ("לכן אמור לבני ישראל אני הוי'"¹⁴⁰) נתחדש רק במ"ת, שאז ניתן לבני" כח של בעלות על העולם לשנותו כו', שזהו מצד שם הוי' דוקא.

אמנם, במ"ת — שאז הי' הגיור של בני¹⁴¹, ו"גר שנתגייר כקטן שנולד דמי"¹⁴² — היו בני" במדרגת צדיקים, ודוקא להם ניתנה התורה, ולכן, כשהי' לאח"ז ענין החטא, אזי היתה קס"ד שהתורה לא תשאר אצלם, כמ"ש¹⁴³ "ואשברם לעיניכם", וטעם הדבר — דלכאורה היו צריכים רק לעוררם בתשובה, ואז היו יכולים להשאיר אצלם את התורה! — לפי שבמ"ת "פסקה זוהמתן"¹⁴⁴, כך, שאין נתינת מקום לענין של חטא ביחד עם התורה, ובמילא, כשהי' ענין של חטא, אזי היתה מיד שבירת הלוחות.

אמנם, החידוש דלוחות שניות שניתנו ביוהכ"פ הוא — שהתורה ניתנה גם לבעלי תשובה, ואפילו למי שעומד במעמדו ומצבו ("כאן נמצא כאן הי'") ועדיין לא שב בתשובה, כי, הסיבה לכך שהנהגתו אינה כדבעי אינה אלא בגלל ש"יצרו הוא שתקפו"¹⁴⁵, כך, שאין זו המציאות שלו, אלא דבר נוסף עליו, וברור הדבר שכאשר יתעסקו עמו כו' (אפילו באופן של כפי'), אזי ישוב בתשובה.

ועוד חידוש בלוחות שניות — שעי"ז ניתוסף בתורה באופן ד"כפלים לתושי"³³, כמבואר במדרשי חז"ל שמצד לוחות ראשונות "לא ניתן להם אלא חמשה חומשי תורה וספר יהושע בלבד"¹⁴⁶, ואילו מצד לוחות שניות ישנם כל כ"ד ספרי קודש, "הלכות מדרשות ואגדות"¹⁴⁷.

(142) שם כב, א. וש"נ.	(135) שמות ג, יב.
(143) עקב ט, יז.	(136) בפיוט "שישו ושמחו".
(144) שבת קמו, רע"א. וש"נ.	(137) תולדות כו, ה ובפרש"י.
(145) רמב"ם הל' גירושין ספ"ב.	(138) יומא כח, ב.
(146) נדרים כב, ב.	(139) וארא ו, ג.
(147) שמו"ר רפמ"ו. פמ"ז, ז.	(140) שם, ו.
	(141) ראה יבמות מו, ב. וש"נ.

וענין זה קשור עם שמח"ת — שהרי השמחה דשמח"ת קשורה עם מ"ת דלוחות שניות ביוהכ"פ³², שאז נתחדש הענין דמ"ת גם עבור אלו שאינם במדרגת צדיקים (ואפילו לפני ששבו בתשובה), ובאופן שגם אצלם ניתוסף בהבנת והשגת התורה עצמה.

ומזה מובן, שבשמח"ת (שלאחרי מ"ת דלוחות שניות ביוהכ"פ) ניתוסף גם בענין האורה שבתורה — שהו"ע ברור ההלכה מצד הגילוי ד"הוי עמו" שההלכה כמותו", שהרי ענין המחלוקת ואי-היכולת להכריע בין חילוקי הסברות ולכוא לבירור ההלכה הו"ע של חושך בעולם השכל, ורק ע"י ברור ההלכה נעשה שלימות האור.

ומ"שערי אורה" באים ל"שערי ברכה" — שלימוד התורה הוא באופן ד"תן לחכם ויחכם עוד"¹⁴⁸, כמ"ש¹⁴⁹ "יהיב חוכמתא לחכימין", ועד שע"י היגיעה בתורה נעשה ענין של מציאה, כדיוק לשון חז"ל¹⁵⁰ "יגעת ומצאת" (ולא "הבנת" או "השגת" וכיו"ב), היינו, שמגיע להבנה והשגה וידיעה בתורה באופן שלא בערך לגבי יגיעתו, שזהו הענין ד"שערי הצלחה".

כ. ויה"ר שכל אחד יקבל על עצמו החלטה טובה בנוגע ללימוד התורה — שלא יעבור יום אחד ללא לימוד התורה, ובאופן שבשני חלקי המעט-לעת, הן בחלק היום והן בחלק הלילה, יהי לו שיעור בתורה, והחלטה זו תהי על מנת לקיימה, וקיום ההחלטה יהי ללא מניעות ועיכובים כו'.

ועי"ז תומשך ברכת ה', כמ"ש⁸⁷ "אם בחוקותי תלכו", "שתהיו עמלים בתורה", אזי "ונתתי גשמיכם בעתם", וכל הברכות האמורות בפרשה, עד "ואולך אתכם קוממיות"⁹⁰, ע"י משיח צדקנו, בקרוב ממש.

* * *

כא. דובר לעיל (ס"ב) אודות שלילת הסגנון "אמריקא איז אנדערש" בנוגע לבנ"י בארצות-הברית, כיון שהתורה היא אותה תורה — "תורת חיים" שניתנה מ"אלקים חיים", ולכן לא שייך לחלק ולומר שאמריקה היא שונה, אלא ההנהגה צריכה להיות באותו אופן כמו שהיתה בעיירה מעבר לים.

אמנם, ע"פ הכלל ש"שקר אין לו רגלים"¹⁵¹, וכפי שמצינו בסיפור

(148) משלי ט, ט.

(149) דניאל ב, כא. וראה ברכות נה, ב.

(150) מגילה ו, ריש ע"ב.

(151) של"ה קכב, א. הובא באוה"ת חנוכה

(כרך ה) תתקטו, ב. תתקכד, א. בהעלותך ע'

תיב. וראה לקו"ש חכ"ו ע' 4 הערה 33. וש"נ.

המרגלים ש"כל דבר שקר שאין אומרים בו קצת אמת בתחלתו, אין מתקיים בסופו"¹⁵², הרי מובן גם בנדו"ד, שכיון שיש סברא וקס"ד שאמריקה שונה, בהכרח שיש בזה איזה ענין של אמת — אמת ע"פ תורה, כיון שלכל דבר צ"ל מקור בתורה.

וכפי שמצינו בגמרא¹⁵³: "משה מן התורה מנין .. אסתר מן התורה מנין .. מרדכי מן התורה מנין",

— ולהעיר, שמשנה ואסתר ומרדכי רומזים לב' סוגי מצבים אצל בני"י: משה — שלא הי' מעולם בגלות, שהרי אפילו בהיותו במצרים גדל בפלטרין של מלך (נוסף לכך ש"מלאכת שעבוד מצרים לא היתה על שבתו של לוי"¹⁵⁴), וגם בהיותו במדין לא הי' במצב של גלות כו' — מורה על בני"י כפי שאינם בגלות; ואילו מרדכי ואסתר מורים על בני"י כפי שהם בגלות, שהרי הם היו יחד עם בני"י בגלות, ועד ש"אכתי (אפילו לאחר נס פורים) עבדי אחשוורוש אנן"¹⁵⁵. ועל שניהם אומרים: "מן התורה מניין" —

ועד שאפילו בנוגע להמן שואלת הגמרא¹⁵³: "המן מן התורה מנין", והיינו, שאפילו מציאותו של "המן" אינה יכולה להיות ללא התורה. ולא עוד אלא שהמקור למציאותו של המן בתורה היא בפסוק¹⁵⁶ "המן העץ" שנאמר בנוגע לעץ הדעת בגן עדן (שהאיסור לאכול ממנו הי' רק למשך ג' שעות¹⁵⁷, ולאח"ז הי' מותר לאכול ממנו, והרי מחוסר זמן לאו כמחוסר מעשה¹⁵⁸, ורק בגלל שלא עמדו בנסיון, נשתלשל לאח"ז ענינו של המן). ולהעיר גם מדברי הגמרא¹⁵⁹: "מנא הא מילתא דאמרי אינשי כו'", ועד שלאח"ז נעשה חלק בתורה.

ועד"ז בנוגע לפתגם "אמריקע איז אַנדערש", שנאמר ע"י יהודים יראי-שמים — שאף שזוהי טענת המן... שלא הי' יכול לסבול העובדה ש"דתיים (של בני"י) שונות מכל עם"¹⁶⁰, מ"מ, יש למצוא לזה מקור בתורה.

ובכן: המקור לזה הוא בדברי רז"ל¹⁰: "עלת לקרתא הלך בנימוסה, למעלה שאין אכילה ושתי', עלה משה למרום ולא אכל, שנאמר¹⁶¹ ואשב

(156) בראשית ג, יא.
 (157) נסמן בלקו"ש חכ"ד ריש ע' 133.
 (158) נסמן בתו"מ ח"א ריש ע' 46.
 (159) ב"ק צב, ב. ועוד.
 (160) אסתר ג, ח.
 (161) עקב ט, ט.

(152) ראה סוטה לה, רע"א. הובא בפרש"י עה"ת שלח יג, כז. זח"א ב, ב.
 (153) חולין קלט, ב.
 (154) ראה שמו"ר פ"ה, טז. הובא בפרש"י עה"ת שמות ה, ד. תנחומא וארא ו.
 (155) מגילה יד, א. וש"נ.

בהר ארבעים יום וארבעים לילה לחם לא אכלתי ומים לא שתיתי, אבל למטה שיש אכילה ושתי', (נאמר במלאכים שבאו לאברהם) והוא עומד עליהם תחת העץ ויאכלו¹⁶², וכי אוכלין היו, אלא נראין כאוכלין כו"ל.

והענין בזה — שלכל מקום יש נימוסים והנהגות הקשורים עם סדר החיים של מקום זה, ואין הכוונה לבטלם ולהחריבם, אבל לאידך גיסא, אין לו להתאים את עצמו ל"קולי המקום שהלך לשם"¹⁶³, אלא אדרבה — לנצלם לקדושה, באופן שעי"ז יהי' אצלו ענין ההליכה, כנ"ל. וכיון שהתחלת הפתגם הוא אמת, הרי בודאי שסוכ"ס יכול להיות כולו אמת — כאמור לעיל בנוגע לענין הפירסום באמריקא דוקא, שרואים בפועל שנתקיימו דברי כ"ק מו"ח אדמו"ר (וכפי שאמר, שגם אלו שלועגים על דבריו, יצחקו מתוך שמחה) שיכירו ברחוב שהולך יהודי בן תורה, ובפרט בנוגע לבני נוער, שהולכים בכיסוי הראש ועם הציצית בחוץ — שזהו דבר שלא ראינו מעבר לים אפילו אצל גדולי תורה, בגלל שהיו דרים בין הגויים, ודוקא באמריקא נשתנה הדבר למעליותא — שילדים אינם מתפעלים מזה שהגוי יראה שהם לובשים טלית-קטן, וכשנפגשים עם חבריהם ברחוב מדברים ביניהם באנגלית... אודות פירוש דברי הגמרא או תוספות שנשאר אצלם מוקשה; הסבא מתבייש להתנהג כך, ואילו אצל הנכד מונח הדבר בפשטות!...

כב. ויש לקוות שסוכ"ס יקויים מ"ש²² "והשיב לב אבות על בנים", כפירוש רש"י: "על ידי בנים", וגם אצל בנות ואמהות — בנוגע לפאה נכרית ("שייטל"), וגם בנוגע לענין הצניעות בלבושים, שלדאבונו נעשה בזה פירצה גדולה שאין כמותה ("מ'שטעלט זיך גאַרניט פאַר וועגן וואָס דאָ האַנדלט זיך"), אפילו אצל נשים זקנות, — כ"ק אדמו"ר שליט"א הפסיק ואמר: אין כוונתי ל"נשים זקנות" שנזכרו בתשובות הרשב"א¹⁶⁴ שהמנהג שלהם יש לו תוקף יותר משקו"ט של גדולי ישראל —

ולכן יש להסביר להן מעלת הצניעות, כדי להקל עליהן לעמוד בנסיון, שלא לחשוב שאמריקא שונה מכמו שהי' לפני עשרים או חמישים שנה לפנינו.

יש להסביר להן שהנהגה באופן של היפך הצניעות מורה על פחיתות הכי גדולה — שבחורה חושבת שהדרך היחידה שתמצא חן

164) ראה שו"ת הרשב"א ח"א ס"ט.

162) וירא יח, ת.

163) ע"פ לי' חז"ל — פסחים נ, סע"א. הובא בשו"ת השיב משה סי"ג.

בעיני בחור היא, לא ע"י שכל, ולא ע"י רגש הלב, אלא דוקא עי"ז שתגלה טפח שצריך להיות מכוסה!...

בהנהגה כזו היא נושאת שלט ומודיעה ברבים שאין לה שום מעלות של בן-אדם: לא שכל, ולא רגש, ולא שאר מעלות, וגם פני' מכוערות; המעלה היחידה שיש לה — שמגלה טפח שצריך להיות מכוסה, ועי"ז מגרה את הבחור שירצה לפנות אלי' ולדבר עמה כו', כך, שזוהי שפלות הכי גדולה, שאין בה אלא ענין של פריצות... ולא עוד אלא שהיא מתגאה בכך, כמו כסיל שמתגאה בסיכלותו!...

והתשועה לזה — תלוי' דוקא בילדות הקטנות, שעליהם מוטל התפקיד להתנהג באופן של צניעות, ועי"ז יפעלו גם על הנשים הזקנות.

אך לדאבוננו סובלות הילדות מהאמהות: האמא לא רוצה שהילדה תלבש שמלה ארוכה, שתראה ברחוב כמו רבנית... ואז יחשבו שהאמא היא מבוגרת הרבה יותר — בת שבעים שנה... והרי אף אשה לא רוצה שיאמרו עלי' שהיא בת שבעים, אפילו אם היא בת שמונים!... והעצה לזה — חושבת האמא — לקצר את שמלתה של בתה, שתראה יותר צעירה, ועי"ז תראה גם האמא יותר צעירה, ועד שגם הסבתא תראה כמו לפני בת-מצוה, אע"פ שהיא כבר בת תשעים!...

ולכן, יש לנצל את ה"ברייטקייט" של הנוער — באופן שהבת תפעל על אמה, והכלה תפעל על חמותה, כנ"ל בענין "והשיב לב אבות על בנים", "ע"י בנים".

כג. ועד"ז אצל כל אחד לפי ענינו — שכשנמצאים במדינה מסוימת הרי אי אפשר שלא יושפעו מנימוסי המדינה,

כפי שמצינו¹⁶⁵ שאפילו כאשר רק עוברים (בדרך מעביר) בסמיכות "לחנותו של בשם", אזי קולטים את ריח הבשמים, ועד"ז לאידך, כשעוברים בסמיכות "לחנותו של בורסקי", ועאכו"כ כשחיים במקום מסויים במשך כמה שנים וכמה דורות, הרי בודאי שנדבקים כמה ענינים, ולכן יש להבטיח שינצלו את נימוסי המדינה שנדבקים אליו באופן שע"ז יהי "מהלך" בעיני טוב וקדושה.

ולכל לראש — בנוגע לענין הפרסומת, על יסוד מ"ש בתשובת הרשב"א¹⁶⁶ הידועה ש"מצוה לפרסם עושי מצוה", וכן בנוגע לענין

166) ח"א סתקפ"א. הובא ברמ"א יו"ד סרמ"ט סי"ג. וראה גם בהנסמן בתו"מ ח"י"ג ריש ע' 313.

165) ראה מדרש משלי פי"ג. יל"ש משלי רמז תקנ.

ה"ברייטקייט", כפי שלמדים מ"אחד הי' אברהם"¹⁶⁷, שנקרא "אברם העברי"¹⁶⁸, ע"ש ש"כל העולם כולו מעבר אחד והוא מעבר אחד"¹⁶⁹, ואעפ"כ לא התפעל כו', ועד שסוכ"ס נעשה "וירש (זרעו) את הארץ"¹⁶⁷.

ועד"ז בנוגע לשאר נימוסי המדינה, שבודאי אפשר לנצלם לענינים טובים, כמו כל דבר שבעולם שאפשר לנצלו לטוב וקדושה, וכפי שמצינו אפילו בנוגע לנחש הקדמוני, שהוא המקור לכל עניני רע, שאמרו עליו: "חבל על שמש גדול שאבד מן העולם"¹⁷⁰, שגם אותו היו יכולים לנצל לטוב וקדושה.

וענין זה שייך לכל אחד ואחת מתושבי המדינה, שעליהם לחקור ולדרוש מה יכולים ליקח ממנהגי המדינה בנוגע לחיזוק והפצת היהדות, ובודאי ימצאו בכל מנהג ונימוס איזו נקודה טובה שאפשר לנצלה לחיזוק התורה והיהדות המסורתית, מתוך שמחה וטוב לבב.

וכאשר יעשו זאת, בודאי יצליחו, כך, שלמרות ש"אתם המעט מכל העמים"¹⁷¹, מובטחים שלא זו בלבד שהתלמידים והמושפעים לא יכנעו מפני השפעות בלתי טובות, אלא אדרבה, הם ינצלו את התוקף וה"ברייטקייט" שלא להתפעל מהעולם, ועד ש"וירש זרעו את הארץ", שיעשו מהמדינה מקום של תומ"צ, להפצת לימוד תורה, ובאופן של לימוד המביא לידי מעשה¹⁷², ועד לאופן ד"ופרצת ימה וקדמה וצפונה ונגבה"¹⁷³, ולא זו בלבד שלא מתביישים מפני הגוים, אלא אדרבה: "ונברכו בכך כל משפחות האדמה ו(אפילו) בזרעך"¹⁷³.

ויה"ר שכל זה יהי' בעגלא דידן, ומוטב — רגע אחד קודם, שעיי"ז מקרבים ברגע נוסף את הגאולה האמיתית והשלימה, שאז יקויים היעוד¹⁷⁴ "ממזרח אביא זרעך וממערב אקבצך אומר לצפון תני ולתימן אל תכלאי", וכולם ילכו לארצנו הקדושה תבנה ותכונן במהרה בימינו, ע"י משיח צדקנו, בעגלא דידן.

* * *

(171) ואתחנן ז, ז.
 (172) קידושין מ, ב. וש"נ.
 (173) ויצא כח, יד.
 (174) ישעי' מג, ה"ו.

(167) יחזקאל לג, כד.
 (168) לך לך יד, יג.
 (169) ב"ר ספמ"ב.
 (170) סנהדרין נט, ב.

הוספה

א

בי"ה, ט' מרחשון, ה'תשי"ח
ברוקלין, נ.י.

מר ה. לייוויק ש"י

שלום וברכה!

עס האָט מיר שטאַרק מצער געווען צו דערוויסען זיך אַז עס ווערן
געמאַכט פאַרברייטונגען איינצואַרדענען אַ קבלת פנים פאַר אייך דעם
קומענדיקן פרייטאָג אָווענט.

איך וויל דאָ ניט אָנרירן אַ פראַגע פון פריוואַט לעבען, און ספּעציעל אַז
איך האָף ובפרט אויף גרונד פון אייניגע אייערע ווערק און רעדעס אַז איר
שטרעבט צו פירן אים אין אידישן גייסט.

אין דעם פאַל אָבער האַנדעלט זיך עס וועגען אַ פאַרזאַמלונג פון אַ **רבים**,
און אַ רבים וועלכע קומען מקבל פנים זיין אייך אַלעס אַזעלכען וועלכער קומט
אָפגעבען אַ גערוס פון דער לאַנד וואָס ווערט פון אַלעמען אַנערקענט אַלץ **דאָס**
הייליגע לאַנד ת"ו.

עס איז איבעריג צו אונטערשטרייכען — אין צוגאַב צו דער עיקר זאַך
— אויף ווי ווייט עס "האַרמאָנירט" אויך ניט אַזאַ גערוס מיט אַ מאַסען חילול
שבת און חילול השם.

איך בין זיכער אַז שרייבענדיק צו אייך דאַרף איך ניט מאַרירן זיין מיט
ערקלערונגען וועגען דעם ענין און אַז דאָס אויפמערקזאַם מאַכען אַליין איז גענוג
אַז איר זאָלט טיילן די אויבנדערמאָנטע מיינונג און זאָלט אונטערנעמען די
געהעריגע שריט אַז דער קבלת פנים זאָל אַנשטאַט פרייטאָג אָווענט ווערן
באַשטימט אויף איינעם פון די וואַכעדיקע טעג.

אין דער האַפנונג אויף אַ גוטער בשורה, דאַנק איך אייך אין פאַראויס.
בכבוד וברכה.

א

מהעתק המזכירות. נדפסה בתשורה (הולצברג, תשס"א). — לתוכנה, ראה גם לקמן אגרת
הבאה.

מר ה. לייוויק: מר לייוויק הלפרין — משורר וסופר, ניו יאָרק.
אַ קבלת פנים: מביקורו באה"ק.

[תרגום חפשי]

מאד נצטערתי להודיע שנעשים הכנות לארגן קבלת פנים עבורו — **ביום ששי הקרוב**,

בערב.

איני רוצה לנגוע כאן בשאלת [הנהגתו ב]חיי הפרטיים, ובמיוחד שתקוותי, ובפרט על יסוד אחדים מיצירותיו ונאומיו, ששואף הוא להנהיגם ברוח יהודית.

במקרה זה, אמנם, המדובר אודות התאספותם של **רביס**, ו"רביס" כאלה הבאים לקבל את פניו בתור מי שבא למסור פ"ש מהארץ — הידועה לכל כ"ארץ הקודש" ת"ו.

ומיותר להדגיש — בנוסף לעיקר הענין — עד כמה אינה מתאימה ו"הרמונית" פ"ש כזו, הקשורה בחילול שבת וחילול השם המוני.

בטוחני שבכתבתי אליו איני צריך להאריך בביאורים אודות הענין, והסבת תשומת-לבו לבד תספיק כדי שיחלק את הדעה האמורה [עם אחרים], ויקחו את הצעדים הראויים כדי שהקבלת פנים, במקום ביום ששי בערב, תוקבע באחד מימי החול.

בתקוותי לבשורתו הטובה — מודה אני לו למפרע.

כבוד וברכה.

ב

ב"ה, י"א מרחשון, ה'תשי"ח

ברוקלין, נ.י.

מר ח. בעז שי

שלום וברכה!

איך באַשטעטיק דעם באַקומען פון אייער בריף פון נאָוועמבער 4.

מיט צופרידענקייט האָב איך געלייענט אייער פאַרזיכערונג אַז "עס קען קיין רייד ניט זיין וועגען אַ וועלכער ניט איז פאַרעם וואו עס זאָל קומען צו אַ חילול השם אָדער חילול שבת".

נעמענדיק אָבער אין אַכט אַז אַזאַ פאַראַנשטאַלטונג פרייטאָג צונאַכט איז פאַרבונדען מיט בריינגען איינטריט געלט ווי אַנגעוויזען אויסדריקליך אין דער צייטונגס ידיעה, און אויך אַז זיכער האָט מר לייוויק שי פאַרערער און פריינט אין די פאַרשידענע טיילען פון נ.י. וואָס ווילען הערען זיין באַריכט און די פאַראַנשטאַלטונג איז פאַר זיי אַ **דירעקטע איינלאַדונג**, פון די פאַראַנשטאַלטער ווי אויך פון מר לייוויק אַליין, קומען צו פאַרען מיט'ן סאָבוויי, אין קאַרס, א.א.וו. זע איך בשום אופן ניט ווי אַזוי אַ חילול שבת, קען פאַרמידען ווערען,

ב

מהעתק המזכירות. — לתוכנה, ראה גם לעיל אגרת הקודמת.

מר ח. בעז: מר חיים בעז — מזכיר הקונגרס העולמי לתרבות יהודית, ניו יאָרק.

און נעמענדיק אין אַכט דעם איינטייל פון אַ רביס אין אַזאַ אַרט פאַראַנשטאַלטונג ווי אויך דער פּרסום פון דעם אין ברייטע קרייזען – מוז עס גלייכצייטיק אויך פירען צו אַ חילול השם און אין אַ מאַסען פאַרמאַט דערצו.

איך וויל נאָך צוגעבען, אַז ווען אפילו עס וואָלט געווען אַ מעגליכקייט באַזאָרענען דאָס אויבענדערמאָנטע אין אַ גרויסער מאַס (וואָס אין דער ווירקליכקייט איז דאָס אָבער אונמעגליך),

איז דער עצם באַשלוס פון אַפלייגען דעם אָווענט פון שבת אויף אַ וואָכען טאָג כדי צו פאַרמיידען אירגענדוועלכען חילול שבת

– און ווי פאַרען זיך עס עונג שבת מיט און דורך חילול שבת –

זיין איינע פון די בעסטע דעמאָנסטראַציעס פון אייער זייט פון זוכען דורכצופירען – ווי איר שרייבט עס אין אייער בריף – "איינפלאַנצען טיפּערע אידישע ווערטען ביים אידישן עולם".

בכבוד ובברכה צו גוטע בשורות.

[תרגום חפשי]

מאשר אני קבלת מכתבו מה-4 לנובמבר.

בשמחה קראתי את דבריו המבטיחים אשר "לא ייתכנו דיבורים כלשהם אודות מתכונת, איזו שלא תהי", אשר תביא לידי חילול השם או חילול שבת".

בהילקח בחשבון, אמנם, שאירוע מסוג זה ביום ששי בערב – קשור בהבאת דמי כניסה, כפי שמצויין **במפורש** בידיעה שבעתון, וכן בטח יש למר לייזיק מעריצים וידידים בחלקי השונים של נ.י. הרוצים לשמוע את דיווחו, ואירוע זה הוא עבורם **הזמנה ישירה**, אם מהמארגנים ואם גם ממר לייזיק עצמו, ויבואו בנסיעה ברכבת התחתית, במכוניות, וכיו"ב –

איני רואה בשום אופן איך ניתן למנוע את חילול השבת; ובהילקח בחשבון שרבים הם הנוטלים חלק באירוע מסוג זה, כמו גם הפירסום שלו בחוגים רחבים – ה"ז חייב באותה עת גם להביא לידי חילול השם, ועוד במתכונת המונית.

רצוני להוסיף עוד, שאפילו אם היתה האפשרות להבטיח את הנ"ל במדה גדולה (שבמציאות, אמנם, אינה אפשרית),

הרי עצם ההחלטה לדחות את האירוע משבת ליום חול כדי למנוע כל חילול שבת שהוא

– וכי איך מתחברים יחד "עונג שבת" עם וע"י "חילול שבת" –

היתה מהווה מצדו כאחת ההמחשות הטובות ביותר לכך שמשתדל ליישם בפועל – כפי שכותב במכתבו – "לנטוע ערכים יהודיים עמוקים יותר בעולם היהודי".

בכבוד ובברכה לבשורות טובות.

לזכות

החתן התמים הרב **דוד** והכלה מרת **חי' מושקא** שיחיו

אולידורט

לרגל נישואיהם בשעה טובה ומוצלחת

י"ד מרחשון, ה'תשע"ו

שנת הקהל את העם

ולזכות הוריהם

הרה"ת ר' **יוסף יצחק** וזוגתו מרת **אסתר שפרה** שיחיו **אולידורט**

הרה"ת ר' **שלום מנחם מענדל** וזוגתו מרת **חנה** שיחיו **גורליק**

ולזכות זקניהם

הרה"ת ר' **מרדכי** וזוגתו מרת **מלכה** שיחיו **אולידורט**

מרת **מוסיא** שתחי' **פלדמן**

הרה"ת ר' **אלעזר מרדכי** וזוגתו מרת **ליובא** שיחיו **גורליק**

הרה"ת ר' **מרדכי** שיחי' **גורדצקי**

ולעילוי נשמת

הרה"ת ר' **שלום** ב"ר **דוד** ע"ה **פלדמן**

מרת **דבוניא** ב"ר **משה** ע"ה **גורודצקי**

ת' נ' צ' ב' ה'